

การศึกษาพฤติกรรมทางการเมืองระหว่างประเทศอาจกระทำได้หลายรูปแบบ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคือ การศึกษาถึงการกำหนดและตัดสินใจนโยบายของแต่ละประเทศที่จะแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมในการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างรัฐโดยทั่วไป ซึ่งในกระบวนการดังกล่าวย่อมปะปนไปด้วยปัจจัยต่าง ๆ ที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ และในแง่ที่ ทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างรัฐกับปัจจัยสภาพแวดล้อมจึง เป็นทฤษฎีหนึ่งที่มีประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจถึงปัจจัยอันหลากหลายที่มีอยู่บนเวทีการเมืองระหว่างประเทศ ตลอดจนความเกี่ยวโยงระหว่างปัจจัยและรัฐนั้น ๆ ดังที่ได้นำมาใช้เป็นแนวทางสำหรับการศึกษาในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างรัฐ เกี่ยวกับปัญหา เขตแดนทางทะเล นับเป็นพฤติกรรมทางการเมืองระหว่างประเทศที่เกิดขึ้นอย่างแพร่หลายในรอบทศวรรษ 1970 เป็นต้นมา เมื่อประเทศต่าง ๆ เริ่มให้ความสนใจกับการแสวงหาประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในท้องทะเล โดยมีน้ำมันปิโตรเลียมและก๊าซธรรมชาตินอกชายฝั่ง เป็นทรัพยากรอันมีค่าและเป็นที่ต้องการมากที่สุด พฤติกรรมของรัฐในสภาพการณ์เช่นนี้ จึงเป็นทั้งเรื่องของการกำหนดตำแหน่งที่หมายของแนวเขตแดนและการมีส่วนร่วมในทรัพยากรควบคู่กันไป

เท่าที่ผ่านมา การพิจารณาแก้ไขปัญหาเขตแดนทางทะเล มักเป็นเรื่องยุ่งยากในทางปฏิบัติ ซึ่งแต่ละประเทศจะใช้กฎเกณฑ์ของกฎหมายทะเลที่มีอยู่ก็ต่อเมื่อกฎเกณฑ์นั้นเอื้ออำนวยประโยชน์แก่ฝ่ายตน เป็นสำคัญ และเนื่องจากธรรมชาติของทะเลก็ยังเป็นอุปสรรคทั้งในการกำหนดและรักษาตำแหน่งที่หมายของแนวเขตแดนให้เป็นที่ชัดเจนต่อกัน จึงมีโอกาสที่จะเกิดความขัดแย้งขึ้นได้โดยง่าย โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากเป็นปัญหาระหว่างประเทศที่มีอาณาเขตทางทะเลประชิดติดกัน ในบริเวณที่อุดมสมบูรณ์ไปด้วยบรรดาทรัพยากรประเภทต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม สำหรับประเด็นปัญหาเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยกับมาเลเซียนั้น เมื่อได้พิจารณาถึงปัจจัยสภาพแวดล้อมต่าง ๆ อย่างเป็นระบบแล้วจึงพบว่า การพิจารณาแก้ไขปัญหาค้างนี้ มิได้ขึ้นอยู่กับเงื่อนไขของปัจจัยสภาพแวดล้อมทางภูมิศาสตร์เท่านั้น เพราะ

ความสำเร็จของการดำเนินงานกลับ เป็นผลมาจากอิทธิพลของปัจจัยสภาพแวดล้อมอื่น ๆ ที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก นั่นคือ ลักษณะพื้นฐานความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมาเลเซีย และปัญหาเกี่ยวกับสถานการณ์ในอินโดจีน

ผลจากการวิเคราะห์ปัจจัยสภาพแวดล้อมสำคัญของการพิจารณาแก้ไขปัญหาค้างนี้ ช่วยอธิบายให้เข้าใจพฤติกรรมการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับมาเลเซียในปัญหาที่เกิดขึ้น และสามารถนำมากล่าวได้โดยสรุปว่า

การที่ไทยกับมาเลเซีย เป็นประเทศที่มีชายฝั่งทะเลประชิดติดกันในอาณาบริเวณน่านน้ำที่เป็นแหล่งสะสมทรัพยากรนานาชาติ ย่อมทำให้สภาพที่ตั้งทางภูมิศาสตร์เช่นนี้มีส่วนในการกำหนดการมีผลประโยชน์แห่งชาติทางทะเลของประเทศทั้งสองจากทรัพยากรที่อยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน และเป็นสาเหตุเบื้องต้นที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งขึ้นเมื่อต่างฝ่ายต่างอ้างกรรมสิทธิ์เหนือพื้นที่ด้วยการอ้างถึงการได้มาซึ่งทรัพยากรที่ตนต้องการ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ภายหลังจากที่ไทยกับมาเลเซียได้รับผลกระทบจากวิกฤตการณ์พลังงานครั้งสำคัญของโลกก็ได้เพิ่มความสนใจที่จะเข้าครอบครองแหล่งทรัพยากรดังกล่าวมากขึ้นไปอีก

แต่ในขณะเดียวกัน ความขัดแย้งเกี่ยวกับปัญหาค้างนี้ก็ยังอยู่ในขอบเขตที่จำกัด เนื่องจากการเป็นประเทศเพื่อนบ้านที่มีพื้นฐานของการดำเนินความสัมพันธ์อันดีต่อกันมาช้านาน รวมทั้งการมีจุดหมายปลายทางร่วมกันในสมาคมอาเซียน ซึ่งมีกลไกและแนวทางของการส่งเสริมความร่วมมือในด้านต่าง ๆ ระหว่างประเทศสมาชิก จึงทำให้ไทยกับมาเลเซียเกิดความตั้งใจจริงต่อการพิจารณาแก้ไขปัญหาค้างนี้ด้วยการพบปะเจรจากันภายใต้กรอบของความร่วมมือที่มีอยู่ โดยความร่วมมือดังกล่าวยังได้รับแรงผลักดันอีกทางหนึ่งจากการที่ไทยกับมาเลเซียมองเห็นภัยคุกคามร่วมกันที่มาจากฝ่ายคอมมิวนิสต์มากขึ้น เรื่อยมาตามแนวโน้มของการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองในอินโดจีน และได้ตระหนักถึงความจำเป็นของการเร่งคลี่คลายความขัดแย้งต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาความร่วมมือระหว่างกันไปในทางที่สอดคล้องเหมาะสมต่อสถานการณ์ อันทำให้การพิจารณาหาข้อยุติของความขัดแย้งเกี่ยวกับปัญหาเขตแดนทางทะเลระหว่างไทยกับมาเลเซีย เป็นเรื่องหนึ่งที่สามารถทำความเข้าใจกันได้ ในลักษณะที่เป็นการประสานผลประโยชน์ร่วมกันด้วยการประนีประนอมผ่อนปรนกันไปมาที่สุด

ข้อสรุปเหล่านี้จึงเป็นการพิสูจน์ความเป็นจริงตามสมมติฐานของการศึกษาได้เป็นอย่างดี แต่ถึงกระนั้นก็ยังมิขาดควรตระหนักไว้เสมอว่า ปัจจัยสภาพแวดล้อมต่าง ๆ เป็นสิ่ง ที่อาจเปลี่ยนแปลงไปได้ทั้งสิ้น และในบรรดาปัจจัยสภาพแวดล้อมที่ได้พิจารณามานี้ ก็มีปัจจัย ที่อาจเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็วคือ ลักษณะความสัมพันธ์ในระดับทวิภาคีระหว่างไทยกับ มาเลเซีย ซึ่งอาจเป็นไปได้ด้วยสาเหตุหลายประการ อาทิเช่น การเปลี่ยนแปลงตัวผู้นำ หรือทัศนคติผู้นำของประเทศทั้งสองมีต่อกัน และการเปลี่ยนแปลงเกี่ยวกับการ ร่วมกัน เป็นต้น

ด้วยเหตุนี้ ในระยะยาวแล้ว พฤติกรรมของไทยกับมาเลเซียเกี่ยวกับปัญหาที่เกิดขึ้น จึงเป็น เรื่องที่อาจเปลี่ยนแปลงไปได้เช่นเดียวกัน ซึ่งตรงไปที่ประเด็นปัญหาเขตแดนทาง ทะเลยังคงมีความสำคัญอยู่บนเวทีการเมืองระหว่างประเทศ การดำเนินความสัมพันธ์ระหว่าง ไทยกับมาเลเซียในเรื่องนี้ ก็เป็นสิ่งที่ควรจะได้รับ ความสนใจกันต่อไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย